

*Fülep Lajos levele Szabó Lajoshoz, Zengővárkony, 1945. június 29.*

Kedves Uram,

hadd kezdjem én is a jó hírrel: nagyon örülök felesége és Tábor B. Pestenlétének! Kérem, adja át nekik ismeretlenül is örömem kifejezését és üdvözetemet, s közölje Táborral, milyen – bár megkészt – örömet szerzett nekem a *Vádirat* is.

Révai levele csakugyan megérkezett, de csak most a Magáéval együtt, részletekről nem tájékoztat, csak azt közli, hogy írt a baranyai főispánnak, támogassa az én kinevezésemet. Ez nyitott ajtó, mert a főispán, még vele való megismerkedésem és találkozásom előtt elküldte a fil. facultás tervezetét, az én jelölésemmel, s azóta meg is írta, hogy állandóan mozgatja az ügyet, s föltétlenül ragaszkodnak hozzám. Föltehető, hogy Révai ennél többet is tett. Erről a többről én azonban nem tudok.

Ugyancsak nagy öröm nekem a Balázsról és Lukácsról szóló hír. Ha találkozik Balázssal, kérem, közölje vele, mennyire örülök itthon-létének, írjon (én írnék, de nem tudom a címét), ha csak egy sort is, de még inkább jöjjön, ha csak 1-2 napra is!

Kállai látogatási szándékáról még nem tudok. Egy-két éve szó volt róla, de akkor elmaradt. Úgy volt, Martynnal jön.

A vázlat megküldéséhez még egy kis türelmet kérek. Ha az én ügyembn vég valami fordulat történik, akkor jobban tudok mozogni, egy pár napra Pestre mehetek. s akkor kiderülne a „közösség” mineműsége is.

Az Ady-perről nem tudok nyilatkozni az akták ismerete nélkül. Csak azt olvastam, amit Lukács ír az *Írástudók felelősségé*-ben, meg amit régen Babits egyet-mást – Kosztolányiéból. Fodort nem olvastam. Azt se tudtam, hogy per van vagy lesz. Ha van és lesz, kérem juttassák hozzám az anyagot (a „felfedező” közé egyébként én is odatartozom; a *legelső* elszánt kiállítás – s hozzá egy feudális-mágna újságban, melynek kenyerét ettem, és kockáztattam – az enyém volt.

Vajdából, sajnos, csak azt a pár rajzot ismerem, ami a kiállítása katalógusán volt. Csak annyit állapíthattam meg belőlük, hogy nagyon érdekesek, s különösen az egyik rajza – a házak – nagyon megragadott. Az van benne, ami a fő: a kézírás minden hajlatának beszédesség; semmi: ami minden

Igen érdekel a „szellemi csoportosulás” is, de többet kellene tudnom róla. Akár velem, akár nélkülem, minden igazi szellemi mozgás érdekel. Szívesen szegődöm bele, ha lehet.

Szívből üdvözl

Fülep Lajos

*Szabó Lajos levele Fülep Lajoshoz, Budapest, 1947. május 18.*

Igen tisztelt Professor Úr!

Megpróbálok a professor úr által elmondottakra röviden és ideiglenesen válaszolni. [Tábor] Bélával sokat beszélgettünk a kérdésekről, s most is, mint annyi fontos alkalomkor kiderült, hogy elvileg teljesen azonosan látjuk a problémákat, s a részletkülönbségek onnan adódnak, hogy közös forrásaink és szempontjaink érvényesítésében ki melyik irányban, s milyen távolságra haladt előre.

Béla ennek a levélnek csak előzetes jegyzeteit látta. (A fogalmazásom komisz, a gép komisz: ismételt elnézését kérem.)

Tehát: 1) a tudattól független tudat teóriája

2) a csomó-pont teória

3) etikai agnoszticizmus

4) a krisztológia etikai-esztétikai embertörténelmi értékelése.

A négy pont által futólag jelzett elgondolásának mérsékelt irracionálisával épp úgy szemben állunk, mint radikális agnoszticizmusával. Mindazokat a szellemi törekvéseket és argumentumokat, amelyek irracionális értékelésre csábították legjelentékenyebb legrealisztikusabb és legenergikusabb gondolkodóinkat – feloldottaknak érezzük és *tudjuk!* A feloldás ugyanabban a történelmi folyamatban jött létre, mint maguk a problémák. (A magunk feladatát egyrészt ezeknek a problémáknak és megoldásoknak elvi közös nevezőre hozásában és kezelhetővé-tételében látjuk.)

A négy pont pozitív mozzanataiban úgy érezzük, hogy már teljesen közös forrásokból táplálkozunk. Csak az elsőre térek ki, amelyik az egész helyzet sarkpontjának tűnik előttem. (Természetesen az irracionális gyökérszálak itt is jelenlevő hatását most zárójelbe tesszük.)

Miben és hogyan nyilvánul meg az egész elgondolásnak sarkpontoszerű elmozdító ereje?

I: a tudattól független tudat mélyén kritikai és analitikus tétele a marxi filozófia alapaxiómáit érinti és ezáltal nagyon kényelmetlenné teszi a közérzetét mindazoknak, akik megszokták, hogy mindig ők hivatkozhatnak arra, hogy a másik az, aki az alapkérdések elől kitér.

II: mint ahogy Ön rögtön felhívta rá a figyelmet, a lét-tudat kapcsolaton belül a lét primátusának gondolatát Ön radikálisabban képviseli. Nem várt irányból betörő kritika.

III: a polemikus helyzettől függetlenül is mindig a legelőbb, leghatékonyabb logikai fordulat: a gondolat *önmagára való alkalmazása!* Ez történt!

IV: a t. f. t. gondolata: a tudat létszerűségének és szakadékosságának is önkénytelen és tudatos kifejezése is, tehát a gondolat *dialektikus* karakterének megnyilatkozása! Az elgondolás egyik legpozitívabb értéke és lehetősége, és újból polemikusan mozdító erejű: a létezés ellentmondásos szerkezetét egy általuk ismeretlen mélypontján világítja meg.

V: az elgondolás európai és világjelentőségét az adja, hogy egzisztencializmus, marxizmus és művészetbölcselet közös alapkérdéseit bolygatja meg. (Ezért sürgettük évek óta, még a végső lecsiszolás előtt az Ön megnyilatkozását!)

VI: munkára és gondolkodásra fogja kényszeríteni a rutin-hívők és rutin-kritikusok eltespedt seregét.

Pontosabban majd személyesen Zengővárkonyban és Budapesten.

Addig is üdvözlettel és igaz tisztelettel híve:

Szabó Lajos